

A MEGYEI KÖZMŰVELŐDÉSI SZAKMAI TANÁCSADÁS ÉS SZOLGÁLTATÁS FELADATAI EGY KÖZMŰVELŐDÉSI IGAZGATÁSI SZAKEMBER SZEMÉVEL

A Magyar Köztársaság Országgyűlése 1997. december 9-én fogadta el „A kulturális javak védelméről és a muzeális intézményekről a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről” szóló 1997. évi CXL. sz. törvényt.

A törvény IV. része rendelkezik a közművelődés szabályozásáról. A megyei közművelődési szakmai tanácsadás és szolgáltatástól a 84-86. §-ok rendelkeznek. Az 1994-ben módosított 1990. évi LXV., a helyi önkormányzatokról szóló törvény a 70. § (1) bekezdésében a megyei közművelődési szakmai tanácsadást és a szolgáltatást kötelező feladatává írta elő a megyei önkormányzatok számára, melyet a törvény 84. §-a megerősít.

A törvény 85. §-a szerint a megyei önkormányzat a közművelődési tanácsadás és szolgáltatás feladatkörébe sorolja:

- a települési önkormányzatok, a nemzeti és kisebbségi önkormányzatok és közművelődési szervezetek művelődési céljainak megvalósítását segítő tevékenységet,
- a közművelődéssel összefüggő elemzések és fejlesztő programok készítését és hasznosítását,
- résztvett a nemzetközi, országos, megyei közművelődési rendezvények szervezésében, a kistérségi, regionális, országos és nemzetközi kapcsolatok gondozását,
- a közművelődési információk gyűjtését, összesítését, megyei adattár kezelését,
- a megye környezeti, művészeti, közművelődési értékeinek, sajátosságainak bemutatását segítő szolgáltatásokat,
- a közművelődési tevékenységek szervezőinek, vezetőinek szakmai képzésének és továbbképzésének szervezését.

A törvény 86. §-a rendelkezik arról, hogy a megyei (fővárosi) önkormányzatok rendeletben határozzák meg a megyei (fővárosi) közművelődési szakmai tanácsadás és szolgáltatás feladatait.

E dolgozatban kísérletet kívánok tenni arra, hogy első sorban a saját megyei igazgatási tapasztalataimat és a különböző országos gyakorlatokat felhasználva összegezzem azokat a feladatokat, amelyeket a megyei közművelődési szakmai tanácskozásnak és szolgáltatásnak teljesítenie szükséges. Teszem ezt azért, mert önkormányzati hivatali munkám során számomra is feladat ebben az időszakban a megyei közgyűlési rendelet előkészítése. Továbbá azért is, mert talán némi segítséget adhatok ezzel a más megyékben dolgozó kollégáknak, de a településeken dolgozó igazgatási és közművelődési szakembereknek is.

A megyei közművelődési tanácsadás és szolgáltatás az elmúlt években és manapság gondokkal küszködött és küszködik. 1990 után a megyei közművelődési tanácsadás és szolgáltatás nem volt kötelező feladata a megyei önkormányzatoknak. Továbbá a megyei művelődési központok, az

ellátó bázisok tevékenysége a megyei igazgatás funkciójának változásából adódóan, az önkormányzatiság kiépülésének időszakában nehezen tudott érvényesülni. Az elmúlt két, három évben a települési intézmények és a civil közösségek részéről nőtt a személyes segítő munka és a kijáratott programok iránti igény. Azonban e funkcióra adott költségvetés általában nem teszi lehetővé, hogy az alapszolgáltatások többsége térítésmentes legyen, a kistépülések pedig nincsenek abban a helyzetben, hogy a szolgáltatásokért fizetni tudjanak. Eközben a megyében stagnál a megyei művelődési központok és szolgáltató bázisok szakmai-személyi létszáma, néhány megyében pedig drasztikusan csökkent. Az elmúlt időszakban nőtt az egyszemélyes közművelődési intézmények száma, ami a közművelődési szolgáltatás biztosításában nagyobb feladatot ró a megyei közművelődési bázisokra, amihez a szinten tartott és az inflációt figyelmen kívül hagyó létszám és költségvetési keret nem biztosít a szükségleteknek megfelelő lehetőséget. Miközben a lakosság kommunikációs, kulturális eszközeinek technikai színvonala ugrásszerűen megnőtt, a megyei közművelődési intézmények elektronikai, kommunikációs, audiovizuális eszközállománya és számítógépparkja általában elavult, elmaradt ezen technikai apparátusok színvonalának társadalmi szintjétől. A megváltozott személyi jövedelemadó és egyéb terhek jelentős mértékben megnövelik a szakértői munkát igénylők költségeit, amelyekhez nem nőtt arányosan az állami és fenntartói támogatás.

A magyar közművelődésben kialakult megyei szakmai tanácsadó és szolgáltató gyakorlat eddigi tapasztalatai azonban biztos bázist jelenthetnek ahhoz a széleskörű törekvéshez, amelynek célja ezen megyei önkormányzati kötelezettséget a települések szolgálatába a minimális szinten egységessé tenni úgy, hogy a megyék önkormányzati autonómiája, közművelődésének történelmi, társadalmi, kulturális sajátossága ne szenvedjen sérelmet.

Azt gondolom, hogy e szándék az ágazati minisztérium, vagy minisztériumok, az önkormányzati szövetségek, a megyei önkormányzatok közművelődést irányító vezetőinek egyetértése és javaslatai alapján válhat jogszabályban megfogalmazott kötelezettséget alapozó normává.

A fentiek alapján kísérletet teszek arra, hogy rendszerbe foglalva, figyelembe véve az általánosságokat és egyediségeket, sorra veszem a megyei közművelődési tanácsadás és szolgáltatás feladatait.

Az eddigi tapasztalatok és a gyakorlat alapján a megyei közművelődési szaktanácsadás és szolgáltatás alapvető feladatait az alábbiakban összegezhetjük:

- a) *szaktanácsadás*, melynek feladata a közművelődési módszerek, innovációs és fejlesztő tevékenységek megismer-tetése, fejlesztése,
- b) *közművelődési tájékoztatás*, melynek feladata szakmai információk és dokumentumok gyűjtése, őrzése, feldolgozása,

¹ A szerző a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Önkormányzat közművelődési főtanácsosa

használatba adása, továbbá a regionális statisztikai adatok feldolgozása, műkedvelő együttesek, civil közművelődési szervezetek és ezek alkotásainak, tevékenységeinek nyilvántartása, tájékoztatás nyújtása.

c) a közművelődési szakalkalmazottak, a művészeti csoportok, a közművelődési civil szerveződések vezetőinek és tagjainak szervezeti ön- és továbbképzések szervezése, segítése,

d) a műkedvelő művészeti mozgalom, a társas együttlét formáinak regionális figyelemmel kísérése, segítése,

e) az iskolán kívüli tehetséggondozás, részvétel a területi, regionális, országos és nemzetközi kulturális-közművelődési rendezvények előkészítésében és lebonyolításában.

Részletesebben kifejtve:

a) szaktanácsadás

– a megyei közművelődési szolgáltató intézet a szaktanácsadással kapcsolatos feladatainak ellátása keretében a közművelődési intézmény által készített beszámoló, az intézményről készült szakértői értékelés során készített jegyzőkönyv, a közművelődési munka eredményeképpen keletkezett iratok elemzése és értékelése alapján ad javaslatot a közművelődési innovációs és fejlesztő tevékenységek és módszerek megismertetéséhez, alkalmazásához;

– a megyei közművelődési szolgáltató intézet a szaktanácsadással kapcsolatos feladatainak ellátása keretében a civil közművelődési szervezetek (különös tekintettel a megyei szintűekre) által készített munkatervek, beszámolók, a közművelődési munka eredményeképpen keletkezett iratok, elemzések és értékelések alapján ad javaslatot közművelődési módszerek alkalmazásához, jogi, gazdasági ügyintézés viteléhez;

– a szaktanácsadás ellátásának eszközei és módszerei különösen:

– közművelődési programok, közművelődési fejlesztő tevékenység értékelése, elemzése, segítése,

– közművelődési módszerek, eszközök, eljárások megismertetése, terjesztése,

– közreműködés komplex közösség- és falufejlesztő programok elméleti előkészítésében és gyakorlati végrehajtásában,

– a közművelődési és közoktatási intézmények együttműködésének, az általános művelődési központok tevékenységének segítése,

– a civil közművelődési szervezetek különböző területeinek segítése,

– a települések közötti szakmai szövetkezések, társulások segítése, figyelemmel kísérése,

– egyéni szakmai tanácsadás,

b) közművelődési tájékoztatás

– a megyei közművelődési szolgáltató intézet a közművelődési tájékoztatással kapcsolatos feladatainak ellátása keretében gyűjti, elemzi és közvetíti a közművelődési intézmények és a civil közművelődési szervezetek vezetésével, működtetésével, belső életének fejlesztésével kapcsolatosan az országos és helyi új kezdeményezéseket;

– a közművelődési tájékoztatással kapcsolatos feladatok ellátásának eszközei és módszerei:

– a közművelődési szakkönyvtár működtetése,

ezen belül médiatár, közművelődési adatbank fejlesztése, bibliográfiai szolgáltatások, továbbá a civil közművelődési szervezetek működését segítő szakmai, jogi és gazdasági információk biztosítása,

– audiovizuális és közművelődés-technikai szolgáltatások (videó, dia, írásvetítő stb. kölcsönzése, sokszorosítás, számítógépes szoftverkészítés stb.) nyújtása,

– közművelődési tankönyvek, segédkönyvek és kiadványok, audiovizuális dokumentumok forgalmazása, kölcsönzése,

c) ön- és továbbképzések

– a megyei közművelődési szolgáltató intézet a közművelődési szakemberek, a civil közművelődési szervezetek, a művészeti csoportok és körök önképzésének szervezett segítségével kapcsolatos feladatainak ellátása biztosítja annak lehetőségét és feltételeit, hogy a közművelődésben dolgozók gyarapíthassák általános, szakmai közművelődési műveltségüket. Ennek érdekében biztosítja:

– a közművelődési vezetői munkát segítő közgazdasági, jogi, pénzügyi, szakmai stb. tanácsadást,

– a közművelődési szakmai és tájékoztató kiadványok készítését, forgalmazását,

– a közművelődésben dolgozók önképzésének szervezett segítségével kapcsolatos feladatok ellátásának eszközei és módszerei elsősorban:

– tanácskozások, közművelődési napok, szakmai fórumok, ankétok szervezése,

– iskolai végzettséget, szakképesítést nem nyújtó továbbképzések szervezése,

– jogszabályban meghatározott feltételek alapján képesítés nélküli közművelődési dolgozók középfokú szakképzést biztosító képzésének szervezése,

– tapasztalatcserék szervezése, szakmai pályázatok kiírása, megbízás kutatásra, kísérletek indítására,

– továbbképzési programok összeállítása, továbbképzések szervezése,

– szakmai könyvek, tanulmányok feldolgozása, ismertetése;

d) műkedvelő művészeti mozgalom segítése

– a megyei közművelődési szolgáltató intézet a műkedvelő művészeti mozgalom, a társas együttlét formáit regionálisan figyelemmel kíséri és a közvetítő eszközökkel és módszerekkel segíti:

– megyei szakbizottságok, egyesületek útján segíti a közművelődési mozgalmakban (művészeti, népfőiskolai, játszóház, hagyományörző stb.) résztvevő közösségeket és egyéneket,

– nyilvántartja és ajánlja az illetékességi területen működő művészeti csoportok műsorait, alkotásait,

– szervezi a művészeti csoportok, népfőiskolai, játszóház, hagyományörző művelődő közösségek, közművelődési egyesületek vezetőinek, oktatóinak, tagjainak tanfolyamszerű alap- és továbbképzését,

– részt vesz a művészeti csoportok területi bemutatóinak szervezésében és lebonyolításában,

– különös figyelemmel segíti a nemzetiségi és kisebbségi művészeti csoportok munkáját, nemzetiségi és kisebbségi művészeti találkozót szervez,

– a megyei közművelődési szolgáltató intézet a művészeti, népfőiskolai, játszóházi és egyéb közművelődési

mozgalmak fejlesztése, vezetőik és tagjaik képzése és továbbképzése, az országos kapcsolattartás érdekében a megye területén alkotóműhelyeket (bázishelyeket) hozhat létre.

c) *tehetséggondozás*

– a megyei közművelődési szolgáltató intézet részt vesz az iskolán kívüli tehetséggondozás folyamatában, ennek érdekében segíti illetékességi területén a regionális, országos és nemzetközi kulturális- közművelődési tehetséggondozó rendezvények előkészítését és lebonyolítását,

– fentiek érdekében kapcsolatot tart a tehetség-

gondozó és mentő, művészeti oktatási-nevelési intézményekkel,

– felkérés szerint közreműködik országos tehetséggondozó versenyek szervezésében és lebonyolításában,

– segíti a tehetséggondozó szakköröket, tehetséggondozó táborokat szervezni.

Szándékom szerint segítségére voltam a kollégáknak feladataik előkészítéséhez és végzéséhez. Remélem, hogy a továbbiakban közös gondolkodással és akarattal megfeleltünk a törvényben meghatározott célkitűzések végrehajtásának.

